

Győri Ítéltábla
Pf.IV.20.241/2012/9.szám

A Győri Ítéltábla a Hadarits-Garamvölgyi Ügyvédi Iroda által képviselt **I.r. és II.r. felperesnek** a Horváth Ügyvédi Iroda által képviselt **I.r. és II.r. alperesek** ellen tartozás megfizetése iránti perében a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2011. november 21. napján kelt P.21.177/2010/20. számú ítélete ellen az I-II.r. felperes részéről 21. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán megtartott tárgyalás alapján meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezéseit azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az I.r. alperes felelőssége az I-II.r. felperesekkel szemben kiterjed az elsőfokú ítéletben meghatározott hagyatéki vagyontárgyak hasznaira is.

Az I-II.r. felperesek egyetemlegesen 240.000,- (Kettőszáznegyvenezer) Ft, míg az I.r. felperes további 60.000,- (Hatvanezer) Ft másodfokú perköltség megfizetésére köteles 15 napon belül az alperesek, mint egyetemleges jogosultak javára.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az I. és II.r. felperesek, mint egyetemleges jogosultak kérték az I.r. alperest 19.000.000,-Ft tőke és ennek 2004. június 8-tól járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezni.

A II.r. felperes 8.000.000,-Ft tőke és 4.000.000,-Ft után 2005. február 26-tól, további 4.000.000,-Ft után 2005. február 27-től járó késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az I.r. alperest.

A III.r. felperes 1.930.000,-Ft és ennek 2001. június 1-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az I.r. alperest.

Ezen kereseti követeléseiket a felperesek kölcsön jogcímére alapították.

Az I-III.r. felperesek kérték továbbá annak megállapítását is, hogy a **helység 1-i ...1 hrsz-ú ingatlan 1/2**, a **...2 hrsz-ú ingatlan 1/2**, a **...3 hrsz-ú ingatlan 1/3**, a **...4 hrsz-ú ingatlan 1/2**, a **helység 2 ...5 hrsz-ú ingatlan 1/4**, a **helység 2, ...6 hrsz-ú ingatlan 92/10.000**, a **helység 3-i ...7 hrsz-ú ingatlan 1/2**, a **helység 4.-i ...8 hrsz-ú ingatlan 1/2** és a **helység 4-i ...9 hrsz-ú ingatlan 1/2** illetősége néhai "A" hagyatékát képezi, amely tekintetében a törvényes öröklés

rendje érvényesül. Erre figyelemmel kérték, hogy a bíróság azzal küldje meg a közjegyzőnek az ítéletet, hogy az ítéletnek megfelelően adja át teljes hatállyal a hagyatékot, valamint kötelezze a II.r alperest a fentiek tülésére.

Az I-II.r. felperesek a kölcsönkövetelésük körében a 27.000.000,-Ft és kamatai tekintetében másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás jogcímén kérték a II.r. alperes kötelezését.

A felperesek álláspontja szerint a kölcsönkövetéseiket a csatolt kölcsönszerződések, valamint az ügyleti tanúk vallomásai bizonyítják, míg a megjelölt ingatlanokra az örökhagyó tulajdonszerzését élettársi közös szerzés alapján kérték megállapítani. E tekintetben jogi érdekeltségüket abban jelölték meg, hogy az örökhagyó kölcsöntartozásáért a törvényes örökös I.r. alperes a hagyaték tárgyaival, illetőleg azok értékével helytállni tartozik.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A III.r. felperes által érvényesített követelés kapcsán hivatkoztak egy 1.500.000,-Ft összegű törlesztésre, ugyanakkor a szerződések érvényességét nem vitatták, további teljesítést ezek alapján nem állítottak. A hagyatéki vagyonhoz tartozó ingatlanok tulajdonjogával kapcsolatosan vitatták a felperesek kereshetőségi jogát, továbbá arra hivatkoztak, hogy az ingatlanok a II.r. alperes vagyonába tartoznak, nem pedig az örökhagyó és II.r. alperes élettársi vagyonközösségébe. Elutasítani kérték a másodlagos kereseti kérelmet is.

* * *

Az elsőfokú bíróság P.20.320/2006/70. számú ítéletében kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II.r. felperesek javára egyetemlegesen járóan 19.000.000,-Ft-ot és ennek 2006. május 22-től a kifizetésig járó késedelmi kamatát.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II.r. felperes javára 4.000.000,-Ft-ot és ennek 2006. május 22-től a kifizetésig járó késedelmi kamatát.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a III.r. felperes javára 1.930.000,-Ft-ot és ennek 2005. január 1-től a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatát.

Kimondta, hogy az I.r. alperes felelőssége a felperesek javára a fentiek szerint megítélt tőke és kamatkövetelés tekintetében a 2112/KJÖ.199/2005/32. számú közjegyzői végzésben meghatározott hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

A fentieket meghaladóan a felperesek kereseti kérelmét elutasította.

A perrel érintett ingatlanok tekintetében rendelkezett a perindítás tényének törlése, illetve a perfeljegyzés iránti kérelem elutasítása iránt.

Kötelezte az I-III.r. felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az I-II.r. alperesek javára egyetemlegesen 1.000.000,-Ft perköltséget.

Kötelezte az I-III.r. felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak 1.140.000,-Ft feljegyzett eljárási illetéket.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg 1.140.000,-Ft és 115.800,-Ft feljegyzett eljárási illetéket az államnak, megállapítva, hogy ezen tartozásért az I.r. alperes felelőssége a hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

* * *

Az I. és II.r. felperesek fellebbezése folytán eljáró Győri Ítéltábla részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének a II.r. felperes 4.000.000,- Ft és járulékai megfizetésére irányuló keresetét elutasító rendelkezését helybenhagyta, ezt meghaladóan a megfellebbeezett rendelkezéseket hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a körben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

Az elsőfokú ítéletnek a perköltségre vonatkozó rendelkezéseit megváltoztatta.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg a III.r. felperesnek 15 napon belül 100.000,- Ft elsőfokú perköltséget, az államnak pedig az illetékügyben eljáró hatóság felhívására 115.800,- Ft feljegyzett kereseti illetéket.

Kötelezte a II.r. felperest, hogy fizessen meg az I.r. alperesnek 15 napon belül 240.000,- Ft elsőfokú perköltséget, az államnak pedig az illetékügyben eljáró hatóság felhívására 45.000,- Ft feljegyzett kereseti illetéket.

Kötelezte a II.r. felperest, hogy fizessen meg az I.r. alperesnek 15 napon belül 120.000,- Ft másodfokú perköltséget, továbbá az illetékügyben eljáró hatóság felhívására az államnak 63.000,- Ft feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az ítéltábla az I-II.r. felperesek és az I-II.r. alperesek, mint egyetemleges jogosultak másodfokú perköltségét egyaránt 500.000,- Ft-ban állapította meg.

Az ítéltábla kiemelte, hogy a III.r. felperes keresetének részben helyt adó ítéleti rendelkezéseket sem az alperesek, sem a III.r. felperes nem támadta fellebbezéssel, így ezek a Pp. 228. §. (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedtek, felülbírálatuk nem képezte a másodfokú eljárás tárgyát.

Egyetértett azzal az ítéleti megállapítással, hogy a 2004. február 26-i keltezéssel létrejött okirattal kapcsolatosan nem nyert bizonyítást a kölcsönösszeg örökhagyónak való rendelkezésre bocsátása, így az I-II.r. felperesek további 4.000.000,-Ft kölcsön és kamatai megfizetésére irányuló keresetét elutasító ítéleti rendelkezés megalapozott. A másodlagosan jogalap nélküli gazdagodásra alapított kereseti kérelmet elutasító ítéleti rendelkezést és az annak alapjául kifejtett jogi álláspontot is osztotta. Etekintetben az ítéletet a Pp. 253. §. (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak az örökhagyó tartozásaiért való felelősség és a hagyatéki hitelezői igények fedezetéül szolgáló vagyon terjedelmét érintő kereseti kérelem körében elfoglalt jogi álláspontját túlnyomórészt ugyan osztotta, ugyanakkor megállapította, hogy a bíróság döntésével nem merítette ki maradéktalanul az I-II.r. felperesek keresetét. A kereseti kérelem tartalmilag ugyanis nem kizárólag az örökös (I.r. alperes) tulajdonjogban való részesítésére, hanem a követelés fedezetének megteremtésére irányult.

Kifejtette, hogy a Ptk. 679. §. (2) bekezdése az örökös felelősségének megállapításánál lehetőséget ad az örökös birtokába nem került vagyontárgyak, a nem érvényesíthető követelések és egyéb jogok, illetve az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznai számításba vételére is, de csak abban az esetben, ha az örökös ezektől neki felróható okból esett el. Amennyiben az örökhagyó az ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzett ingatlantulajdont, a Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igénye a hagyatéknak részét képezi, így

azt az értéke erejéig a hagyatéki tartozásokért való felelősség terjedelmének meghatározásakor - a Ptk. 679. §. (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállta esetén - számba kell venni. Ennek megítéléséhez azonban további széles körű bizonyításra van szükség, melyet az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontjára figyelemmel nem folytatott le, s amely a másodfokú eljárás kereteit meghaladja. A kifejtettekre tekintettel az I.r. alperes felelősségének meghatározására irányuló ítéleti rendelkezéseket - a Pp. 216. §-ára figyelemmel az I. és II.r. felperesek javára az I.r. alperest tőke és kamat megfizetésére kötelező rendelkezésekre is kiterjedően - a Pp. 252. §. (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte.

A határozat szerint a megismételt eljárás során vizsgálni kell, hogy az örökhagyónak a Ptk. 116. §. (1) bekezdés szerinti igénye létrejött-e, tehát a megjelölt ingatlanokra a Ptk. 578/G. §-ra figyelemmel élettársi közös szerzés megállapítható-e, és ha igen, úgy milyen arányban. Állást kell foglalni abban, hogy az örökhagyó halálakor az igény fennállt-e: nem szűnt-e meg akár megegyezés, akár lemondás folytán. Utalt arra, hogy önmagában nem minősül ráutaló magatartással való joglemondásnak az, ha az örökhagyó nem érvényesítette a követelését. Állást kell foglalni abban is, hogy az I.r. alperes felróhatóan nem érvényesíti-e édesanyjával szemben azt az igényt, amit édesapja életében nem érvényesített.

Rámutatott, hogy a fenti feltételek bármelyikének hiánya önmagában megalapozza a felpereseknek a hatályon kívül helyezett ítéletben megítélteket meghaladó kereseti kérelmének elutasítását.

Mindezek eldöntése után kell vizsgálni azt, hogy az örökhagyó Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igénye milyen értékű.

Az ítélet tábla a Pp. 253. §. (3) bekezdés utolsó mondata értelmében rámutatott arra, hogy az elsőfokú bíróság az I. és II.r. felperesek kereseti követelése tekintetében részben tévesen határozott a feljegyzett kereseti illeték összegéről, amikor az egyes - nem külön perben érvényesített - követelések összege után külön-külön határozta meg a feljegyzett kereseti illetéket. Az illeték meghatározása során az Illetéktörvény 40. §. (1) bekezdése szerint ugyanis a követelések együttes értékét kell volna figyelembe venni, és az Illetéktörvény 42. §. (1) bekezdés a.) pontjában foglaltak értelmében az illeték legmagasabb összege 900.000,- Ft.

* * *

Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás során hozott ítéletében kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II.r. felperesek javára egyetemlegesen járóan 19.000.000,-Ft-ot és ennek 2006. május 22-től a kifizetésig járó késedelmi kamatát.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II.r. felperes javára 4.000.000,-Ft-ot és ennek 2006. május 22-től a kifizetésig járó késedelmi kamatát.

Kimondta, hogy az I.r. alperes felelőssége a felperesek javára a fentiek szerint megítélt tőke és kamatkövetelés tekintetében a 2112/KJÖ.199/2005/32. számú közjegyzői végzésben meghatározott hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

Az I.-II.r. felperesek fentieket meghaladó kereseti kérelmét elutasította.

A perrel érintett ingatlanok tekintetében rendelkezett a perindítás tényének törlése, illetve a perfeljegyzés iránti kérelem elutasítása iránt.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg az államnak 855.000,-Ft feljegyzett elsőfokú és 837.000,-Ft feljegyzett másodfokú eljárási illetéket, megállapítva, hogy ezen tartozásért az I.r. alperes felelőssége a hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II.r. felperesek javára egyetemlegesen 1.000.000,-Ft perköltséget, megállapítva, hogy ezen tartozásért az I.r. alperes felelőssége a hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

Határozata indokolásában az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I. és II.r. felperesek házastársak. A II.r. alperes néhai "A" örökhagyóval 1990-től élt élettársi kapcsolatban, az I.r. alperes a gyermekük.

A 2004. február 25-én létrejött szerződés alapján a II.r. felperes 4.000.000,-Ft összegű pénzkölcsönt nyújtott néhai "A" örökhagyó részére, határozatlan időtartamra, üzleti kamatkikötés nélkül. A szerződés körében visszafizetésre nem került sor.

A 2004. június 7-i keltezéssel okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az I-II.r. felperesek az örökhagyónak 19.000.000,-Ft-ot bocsátottak rendelkezésére, ezen kölcsön tekintetében visszafizetés nem történt.

A bíróság megállapítása szerint az örökhagyó 2005. január 23-án végintézkedés hátrahagyása nélkül hunyt el, a közjegyző a 2112/KJÖ.199/2005. számú hagyatéki eljárásban a hagyatékot törvényes öröklés jogcímen az I.r. alperesnek adta át. A hagyatéki eljárásban a felperesek a hitelezői igényüket a kölcsöntartozás tekintetében bejelentették és a keresetükben megjelölt ingatlanok felvételét kérték a hagyatéki leltárba, mert álláspontjuk szerint ezen ingatlanok tulajdonjogának megszerzéséhez szükséges jövedelemmel és vagyonnal a II.r. alperes nem rendelkezett.

A bíróság a bizonyítékok részletes számbavétele és értékelése alapján úgy foglalt állást, hogy az I.-II. r felpereseknek a korábbi ítéletben jogerősen elbírált kölcsönkövetelést meghaladó kereseti igénye alapos.

A bíróság a felpereseknek a hagyatéki vagyon körét illető követelése tekintetében kifejtette, hogy a hitelezők kielégítésére szolgál mindaz, ami az örökösre hagyatékként átszáll. Az örökös felelőssége a hagyatéki tárgyakért áll fenn, a hitelező jogosult azt bizonyítani, hogy az átadott hagyatékon felül más vagyontárgyak is tartoznak a hagyatékbba, amelyekből ő kielégítést kereshet. Az örökös felelősségéhez a hagyaték átadására sincs szükség, mert a hagyaték ex lege átszáll az örökösre.

A hitelezőnek kell bizonyítania, hogy mely vagyontárgyak tartoznak a hagyatékhhoz, és azt is, hogy az az örököst illeti.

A felperesek, mint hagyatéki hitelezők olyan egyéb vagyontárgyak hagyatékbba tartozására is hivatkozhattak, amelyekből kielégítést kereshetnek az I.r. alperessel, mint törvényes örökössel szemben.

A hagyatéki vagyontárgyak körét érintő perbeli jogvita lényege ezért a bíróság álláspontja szerint az volt, hogy az örökhagyó élettársi közös tulajdonszerzés jogcímen ingatlan-nyilvántartáson kívüli közbenső tulajdonszerzésére hivatkozva - az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgáló szerződések érvénytelensége iránti kereseti kérelem

előterjesztése nélkül - a felperesek az I.r. alperessel szemben öröklés jogcímén előterjeszthetnek-e tulajdonjog megállapítása iránti kereseti kérelmet olyan ingatlanok tekintetében, amelyek tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés szerint az örökösnek nem minősülő élettársat, vagyis II.r. alperest illeti meg, illetve az I.r. alperes felelőssége kiterjed-e a birtokában nem lévő hagyatéki vagyontárgyak értéke erejéig az egyéb - saját - vagyonára is.

A bíróság a Ptk. 116. §. (1) bekezdésére figyelemmel kifejtette, hogy az ingatlan tulajdonosa, vagy a tulajdonos örököse érvényesíthet a szerződés érvénytelenségére hivatkozás nélkül hagyatéki hitelezőként is tulajdonjogi igényt, ugyanakkor a tulajdonjogi igényt más személy tulajdonszerzése javára egy kötelmi jogviszonyon - tartozás fennállásán - alapuló hagyatéki hitelezői igény jogosultja nem érvényesíthet. Utalt a BH 1988.230., BH 2005.141. és BH 2002.229. számú eseti döntésekben is írtakra.

Az EBH 2001.531. számú eseti döntésre utalással kifejtette azt is, hogy az élettárs külön kötelezettségvállalás hiányában nem tartozik helytállással a másik élettárs által kötött szerződésből fakadó kötelezettségekért, ezért nincs lehetőség annak kimondására, hogy az élettársak erre irányuló külön kötelezettségvállalás nélkül is helytállni tartoznak az élettárs olyan jogügyletéért, amelynek megkötésében ők maguk nem vettek részt.

A fentiekre figyelemmel a bíróság úgy foglalt állást, hogy az I-II.r. felpereseket, mint hagyatéki hitelezőket az I.r. alperessel szemben az örökhagyó élettársi jogszerzésére való hivatkozással nem illette meg a tulajdonjog megállapítása iránti igény. Etekintetben tehát keresetük megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a perrel érintett ingatlanok vonatkozásában a II.r. alperes részéről való tulajdonszerzés az elbirtoklás kivételével az ingatlan-nyilvántartási bejegyzések szerint megelőzte a kölcsönszerződésen alapuló pénzösszeg rendelkezésre bocsátását és a II.r. alperes tulajdonszerzése az elbirtoklás kivételével adásvételi okiratokon alapult, így az örökhagyó halálakor ezen ingatlanok kapcsán élettársi igénye néhai "A"-nak a II.r. alperessel szemben nem volt és nem is lehetett. Nem létező, illetve nem bizonyítható igény kapcsán pedig igényérvényesítés sem terhelte az I.r. alperest a II.r. alperessel szemben. Az **Helység 1** belterületi ...3 hrsz-ú ingatlan 2/3 tulajdoni hányadának megszerzése pedig az élettársi kapcsolat létrejötte előtt történt adásvétel útján, így annak az élettársi közös vagyonnal kapcsolata nincs.

Úgy foglalt állást, hogy az I.r. alperes nem neki felróható módon esett el a perrel érintett ingatlanok tulajdoni hányadától. Az I.r. alperes 2011. szeptember 23-án vált nagykorúvá, kiskorú esetében gyámhatósági eljárás során eseti gondnok rendelése iránti eljárás keretében vizsgálendő a Ptk. 225. §-a szerint a gyermek és a szülő közötti érdekellentét fennállása, ilyen eljárást az I-II. felperesek nem kezdeményeztek, holott az a hivatkozásuk, hogy az I.r. alperesnek tulajdoni igénye van az egyik szülőjével szemben, akkor, amikor az I.r. alperes másik szülője már nem él, az érdekellentétet feltételezi, hiszen a gyermek és a szülő közötti vagyoni viszonyok ellentétére utal.

A nagykorúvá vált I.r. alperes személyes meghallgatása során előadottak alapján az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy nem lehet felróni, hogy a kiskorúsága alatt történt ingatlanszerzések kapcsán milyen tartalmú és milyen forrásból származó ismeretei voltak, de

ezen ismeretei alapján a II.r. alperessel szemben élettársi vagyontársasági jogcímen alapuló igényérvényesítési helyzetben nem volt.

Az I-II.r. felperesek kikötött vagyoni biztosíték nélkül nyújtották a kölcsönt úgy, hogy a kölcsönnyújtás időpontjában az ingatlan-nyilvántartás szerint az ingatlanok a II.r. alperes tulajdonát képezték, ez a körülmény pedig nem az I.r. alperes, hanem az I-II.r. felpereseket érintő felróhatóság körébe tartozik.

Amennyiben az I-II.r. felperesek az élettársi vagyontársasági igény érvényesítésének az I.r. alperesnek felróható módon történő elmaradása miatti hagyatéki vagyonesztést bizonyítani tudták volna, a Ptk. 679. §. (1) bekezdése alapján az I.r. alperes felelőssége akkor sem az I-II.r. felperesek által megjelölt ingatlanvagyonnal, hanem az I.r. alperes egyéb vagyonával állt volna fenn a kölcsöntartozásért, amely egyéb vagyon a hagyatéki vagyonnal azonos, ha egyéb más vagyona nincs és ebben az esetben ugyan az ítélet formálisan nem tartalmazta volna a hagyatéki vagyontárgyak felsorolását a rendelkező részben, de a kölcsöntartozás kiegyenlítésére fordítható vagyon ténylegesen a hagyatéki vagyonnal megegyező lett volna.

Sem a cum viribus felelősség, sem a pro viribus felelősség nem alkalmas arra, hogy időben előbbre hozza az I.r. alperesnek az örökhagyó kölcsöntartozásáért fennálló felelőssége alapján az I-II.r. felperesek által megjelölt ingatlanvagyonnal történő helytállását. Ez az ingatlanvagyon a II.r. alperes életében a II.r. alperest illető rendelkezési jogtól függően a II.r. alperes tulajdona.

A fentiek mellett az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a megismételt eljárás során vizsgálni rendelt további feltételeknek relevanciája már nem volt, így az azzal kapcsolatos körülmények értékelését és az ezt érintő további bizonyítás lefolytatását mellőzte.

Az I-II.r. felperesek fellebbezésükben elsődlegesen kérték, hogy az ítélet az ítéletet megváltoztatva a kereseti kérelmüknek teljes körűen - azaz a követelés fedezetének megteremtésére és ennek keretében tulajdonjog megállapítására irányuló kereseti kérelemnek is - adjon helyt. Másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indítványozták.

Hangsúlyozták, hogy az elsőfokú eljárás során a bíróság nem tett eleget az ítélet hatályon kívül helyező határozatában foglalt iránymutatásoknak. Az előírt bizonyítást ugyan lefolytatta, azonban annak eredményeként téves következtetésre jutott és az ezzel kapcsolatos bizonyítékokat, továbbá a jogszabályokat tévesen alkalmazta. Emiatt az ítélet jogszabálysértő.

Az elsőfokú eljárásban kifejtett jogi álláspontjukat változtatlanul fenntartva kiemelték, hogy a perrel érintett ingatlanok vonatkozásában az örökhagyó és a II.r. alperes közötti minimálisan egyenlő arányú élettársi közös szerzés kétséget kizáróan megállapítható, így az örökhagyó Ptk. 116. §. (1) bekezdés szerinti igénye létrejött és az örökhagyó halála pillanatában is fennállott. A perrel érintett kölcsönösszegek felvételének időpontja az élettársi vagyoni igény létrejötté, fennállása szempontjából (szemben az ítélet 22. oldal első bekezdésében kifejtettekkel) irreleváns.

A Ptk. 4. §. (4) bekezdésének második mondatában írtak szerint felróható az I.r. alperes azon magatartása, hogy édesanyjával szemben nem érvényesítette azt az igényt, amit édesapja az életében nem érvényesített. Az igényérvényesítés elmulasztásának célja kifejezetten az volt, hogy a kölcsönköveteléseknek ne legyen fedezete. Az I.r. alperes személyes nyilatkozatai életszerűtlenek, másrészt szavahihetősége is megkérdőjelezhető. Mindemellett az általa

előadottak - a Ptk. 207. §. (1) és (4) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - nem alkalmasak annak igazolására, hogy az örökhagyó lemondott a II.r. alperessel szembeni igény érvényesítéséről.

A fentiek következtében téves az elsőfokú bíróságnak azon álláspontja, hogy az I.r. alperesnek a kölcsöntartozásért való felelőssége keretei nem terjednek ki az érintett ingatlanvagyonra.

A felperesek a fellebbezési eljárásban kiemelték, hogy az I.r. alperes a hagyatéki eljárás során meg sem próbálta jogait érvényesíteni, holott személyes meghallgatása során kiderült, tisztában volt azzal, hogy a per tárgyává tett ingatlanok édesapja vagyonát és így a hagyaték részét képezték. A Ptk. 679. §. (2) bekezdéséhez fűzött kommentár szerint amennyiben az örökös jogainak érvényesítésében akár szándékos, akár gondatlan magatartás terheli, e vagyontárgyak, illetve követelések értéke erejéig saját vagyonával köteles helytállni a hagyatéki hitelező követeléséért. A felperesek álláspontja szerint a perbeli esetben az I.r. alperes szándékossága egyértelműen megállapítható.

Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget a másodfokú határozat azon előírásának, amely szerint az örökhagyó tulajdonszerzését vizsgálni kell.

Az I-II.r. alperesek fellebbezési ellenkérelme az ítélet helybenhagyására irányult. Álláspontjuk szerint a Ptk. 679. §. (2) bekezdése körében a felróhatóságot nem a kártérítési értelemben kell érteni, azaz nem a szándékosságot és a gondatlanságot kell vizsgálni, hanem azt a kérdést, hogy az adott magatartás a társadalmi elvárásokkal ellentétes-e. Ezen mérce mellett az I.r. alperest sem a nagykorúság eléréséig, sem pedig azt követően nyilvánvalóan nem terheli felelősség azért, hogy nem indított pert az édesanyjával szemben. Megítélésük szerint jelentősége van annak is, hogy a jogszabály-rendelkezés nem a tulajdonba nem került, hanem a birtokba nem került vagyontárgyakat említi. Mindemellett utaltak arra, hogy az érintett ingatlanok a II.r. alperes külön tulajdonába kerültek, így az I.r. alperes esetleges igényérvényesítése sem vezetett volna eredményre.

A felperesek fellebbezése az alábbiak szerint nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a jogvita eldöntéséhez szükséges - az ítéltábla hatályon kívül helyező végzésében a megismételt eljárásra előírt - bizonyítást a szükséges keretek közt lefolytatta, az ítéltábla a megállapított tényállás alapján meghozott döntésével és jórészt annak indokaival is egyetértett.

Az elsőfokú bíróság az I. és II.r. felperesek és az örökhagyó között fennállott kölcsön-jogviszony keretei, a követelés jogalapja és összezszerűsége tekintetében helyes döntést hozott, ezen ítéleti rendelkezéseit az alperesek sem támadták fellebbezéssel. A másodfokú eljárás tárgyát a hagyatéki tartozásokért való felelősséget és korlátait szabályozó Ptk. 679. §. (1) és (2) bekezdésével kapcsolatosan elfoglalt elsőfokú ítéleti jogi álláspont és az azon alapuló ítéleti rendelkezések felülbírálata képezte.

Az elsőfokú bíróság helyes ítéleti álláspontja szerint ugyan nincs akadálya annak, hogy a hagyatéki hitelező igazolja, hogy a felleltározottakon kívül további vagyontárgyak is a hagyaték részét képezik és ezáltal az örökös cum viribus felelőssége ezekre is kiterjed, ugyanakkor nincs anyagi jogi lehetőség arra, hogy a kötelmi jogviszonyon alapuló hagyatéki hitelezői igény jogosultja az ingatlan-nyilvántartáson kívül tulajdonjogot szerző örökhagyó,

illetve jogutódja helyett a Ptk. 116. §. (1) bekezdésében foglalt - a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási feltüntetésére irányuló - igényt a törvényes örökös javára érvényesítsen. A felperesek tehát alappal nem kérhetik, hogy az örökhagyó ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzett tulajdonjogára hivatkozással a törvényes örökös javára a bíróság rendelje el a tulajdonszerzés ingatlan-nyilvántartási bejegyzését.

A hagyatéki hitelezői igényekért való felelősség kereteinek kiszélesítéséhez nem a cum viribus felelősség további ingatlanokra való kiterjesztésével, hanem a pro viribus felelősség határainak a Ptk. 679. §. (2) bekezdése alapján való megállapításával van anyagi jogi lehetőség. Ez a jogszabályi rendelkezés az örökös felelősségének megállapítása körében lehetőséget biztosít az örökös birtokába nem került vagyontárgyak, a nem érvényesíthető követelések és egyéb jogok, illetve az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznai számításba vételére is, amennyiben az örökös ezektől neki felróható okból esett el.

Az örökös hagyatéki tartozásokért való felelősségének keretei az örökhagyó követelésire, igényeire is kiterjednek. Amennyiben az örökhagyó az ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzett ingatlantulajdont, a Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igénye a hagyaték részét képezi, így azt az értéke erejéig a hagyatéki tartozásokért való felelősség terjedelmének meghatározásakor - a Ptk. 679. §. (2) bekezdésében foglalt feltételek fennállta esetén - számba kell venni.

A fentiek elbírálásához mindenekelőtt abban a kérdésben kell állást foglalni, hogy az örökhagyónak a Ptk. 116. §. (1) bekezdés szerinti igénye létrejött-e, tehát a megjelölt ingatlanokra a Ptk. 578/G §. (1) bekezdésére figyelemmel élettársi közös szerzés megállapítható-e. Amennyiben az örökhagyó halálának időpontjában ilyen igénye nem állt fenn, úgy az értelemszerűen a hagyatékának sem képezi részét, tehát az örököst sem illeti meg e tekintetben igényérvényesítési lehetőség.

Azzal kapcsolatosan, hogy az örökhagyó és a II.r. alperes között az érintett ingatlanok tekintetében megvalósult-e a közös szerzés, az ítéltábla az alábbiakra mutat rá. Az élettársak közös szerzése a Ptk. 578/G §. (1) bekezdéséből, tehát a törvény rendelkezéséből következik. Az élettársi jogviszony azonban a Ptk-ban elfoglalt rendszerbeli elhelyezéséből következően az élettársak egymással szembeni kötelmi viszonya, tehát valójában egy szerződés. A Ptk. 200. §. (1) bekezdése értelmében a felek a szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg. A diszpozitivitás elvéből következik, hogy a felek egyező akarattal a Ptk. szabályaitól eltérhetnek. Nincs - a Ptk. ilyen irányú tiltó rendelkezése hiányában - jogszabályi akadálya annak, hogy az élettársak szerződésükben a törvényhez képest eltérően rendezzék a vagyoni viszonyaikat. Az élettársak ilyen tartalmú megállapodása - szemben a házastársak házassági vagyoni szerződésével - alakszerűséget nem kíván meg, azt nemcsak írásban, hanem szóban és ráutaló magatartással is megköthetik. Ilyen szerződés esetén az élettársi kapcsolat fennáll, de a felek vagyoni viszonyai nem a Ptk. szabályainak megfelelően alakulnak.

A perbeli esetben a peradatok azt igazolják, hogy a II.r. alperes és az örökhagyó szándéka kifejezetten arra irányult, hogy élettársi viszonyuk alatt ingatlanvagyonra csak a II.r. alperes szerezzon, azaz a felperesi keresettel érintett ingatlanok is kizárólag a II.r. alperes vagyonába tartozzanak. Másfél évtizedes élettársi viszonyuk alatt az ingatlanszerzések során konzekvensen, minden ingatlan tekintetében eltértek a Ptk. 578/G §. (1) bekezdésében meghatározott vagyoni jogi szabályoktól: a különböző időpontban megszerzett ingatlanok

tulajdonjoga egytől egyig a II.r. alperes javára került ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre. Az örökhagyó a II.r. alperessel szemben tulajdonjogi igényt az ingatlanokkal kapcsolatosan nem érvényesített, ilyenről sem élők között, sem halála esetére nem rendelkezett. Az I.r. alperesnek az elsőfokú bíróság által megfelelően értékelt nyilatkozatai és a fenti körülmények együttesen azt igazolják, hogy az élettársak közös szándéka arra irányult, hogy az ingatlanok felett a II.r. alperes szerezzon kizárólagos tulajdonjogot.

Ezen megállapodásnak a felperesek által hivatkozott Ptk. 4. §-ában foglalt alapelvhez fűződő viszonyával kapcsolatosan az ítélet tábla utal arra, hogy az adásvétel útján megszerzett ingatlanok esetében a szerzés időpontja 1988. és 2003. közötti időszakra tehető, tehát a tulajdonszerzés jóval megelőzte a felperesek kölcsönkövetelésének létrejöttét, nem állapítható tehát meg, hogy az örökhagyó és a II.r. alperes között az élettársi vagyonszerzés tekintetében a Ptk. 578/G §. (1) bekezdésétől eltérő tartalommal létrejövő megállapodás a felperesi követelés majdani kielégítésének megghiúsítását célozta.

Az ítélet tábla kiemeli, hogy a Ptk. 578/G §. (1) bekezdése az élettársak, mint egyfajta sajátos szerződést megkötő felek egymás közti viszonyában irányadó szabályozást tartalmaz. Feltéve, hogy valamely anyagi jogi érintettségét keletkeztető körülmény ezt megalapozza - márpedig az ítélet tábla által korábban kifejtettek szerint a hagyatékkal szemben követelést támasztó személy igénye ilyennek tekintendő - elvi alapon nem zárható ki, hogy kívülálló harmadik személy akár az ingatlan-nyilvántartási állapottal szemben is bizonyíthassa, hogy valamely vagyontárgy tekintetében az élettársak közös szerzése valósult meg. A hivatkozott jogszabályi rendelkezésben foglalt - a közös tulajdon létrejöttére vonatkozó - vélelem azonban az ilyen harmadik személy javára nem áll fenn, az kizárólag az élettársak belső jogviszonyában érvényesül. A felperesek a bizonyítási kötelezettségüknek pusztán a vélelemre való hivatkozással tehát nem tehetek eleget. Az örökhagyó ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzésének igazolásához azt kellett volna bizonyítaniuk, mégpedig az ingatlan-nyilvántartás helyességéhez fűződő törvényi vélelemből következő fokozottan szigorú követelmények szerint, hogy a fentebb már értékelt és ezzel ellentétes szándékot mutató körülményekkel szemben az élettársak valós szándéka, akarategysége kiterjedt az ingatlan-nyilvántartási állapottal szemben a közös szerzésre. A felperesek azonban az élettársak vonatkozásában ilyen tartalmú akarategységet nem tudtak bizonyítani, ilyenre a peradatok egyike sem utal.

A fentiekre figyelemmel az elsőfokú bíróság érdemben helyesen foglalt állást annak megállapításával, hogy az örökhagyónak a II.r. alperessel szemben a Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igénye nem állt fenn, ekként ilyen a hagyaték részét sem képezhette, nem áll fenn tehát az ingatlanokkal kapcsolatosan olyan II.r. alperessel szembeni követelés, amely érvényesítése terén az I.r. alperest bármiféle felróhatóság is terhelhetné.

Ezek után a felperesi fellebbezésben foglaltakkal szemben nem volt relevanciája a továbbiakban az élettársak vagyoni viszonyainak, szerzési arányának, az ingatlanok értékének további vizsgálatára, ezért az elsőfokú bíróság e körben, mint szükségtelent alappal mellőzte a további bizonyítást.

A kifejtettekre tekintettel tehát az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az I.r. alperes a felperesek követeléséért az ítéletben felsorolt vagyontárgyakkal felel, a Ptk. 679. §. (1) bekezdés cum viribus felelősséget szabályozó rendelkezésének második fordulatára

figyelemmel azonban az I.r. alperes felelőssége a hagyaték hasznaira is kiterjed, erről az elsőfokú bíróság elmulasztott rendelkezni, így az ítéletábra az elsőfokú ítélet megfellebbezett rendelkezéseit - ezirányú pontosításuk mellett - a Pp. 253. §. (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítéletábra annyiban ugyanakkor egyetértett az I-II.r. felperesek fellebbezésében foglaltakkal, hogy az elsőfokú ítélet 22. oldal első bekezdés első mondatában rögzített jogi álláspont téves. A kölcsönszerződések tárgyát képező összegek örökhagyó részére történő rendelkezésre bocsátásának időpontja és az ingatlanszerzések időpontja között nem áll fenn olyan logikai és anyagi jogi összefüggés, amely az elsőfokú bíróság által levont következtetést megalapozhatná, ezen körülményeknek önmagában az élettársi vagyoni jogi igény létrejötte tekintetében relevanciája nincsen. Ezzel kapcsolatosan az ítéletábra maga is azt a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban is uralkodónak tekinthető álláspontot vallja irányadónak, hogy az élettársi jogviszony fennállásának bizonyítottsága törvényes vélelmet létesít amellyel, hogy annak tartama alatt az élettársak által akár együttesen, akár külön-külön megszerzett bármely vagyontárgy az élettársak közös vagyonát képezi. Ettől az élettársak szerződéssel eltérhetnek, illetve az élettársak valamelyike is megdöntheti a vélelmet, ha kizárólagos szerzést bizonyít.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából tehát az ezzel ellentétes alapokon álló jogkövetkeztetést mellőzte, egyúttal azonban megállapította, hogy mindez a jogvita eldöntésére érdemi kihatást - az igény létrejöttének hiányával kapcsolatosan kifejtettékre tekintettel - nem gyakorolhatott.

Az ítéletábra az eredménytelenül fellebbező felpereseket a Pp. 78. §. (1) bekezdésére tekintettel kötelezte az ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség alperesek javára való megfizetésére. A munkadíj összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §. (2) bekezdés b.) pontja és (5) bekezdése szerinti megállapítható összegnek a (6) bekezdés szerinti - hozzávetőleg felére történő - mérséklésével határozta meg, figyelemmel a másodfokú eljárásban kifejtett ügyvédi tevékenység mennyiségére. E körben értékelte, hogy az alperesi jogi képviselő írásbeli ellenkérelmet nem terjesztett elő, de figyelembe vette azt is, hogy a felperesek az első fellebbviteli tárgyalás elhalasztásának előidézésével felesleges költségeket okoztak, melyet nekik kell viselniük. Az ekként meghatározott összegű - az ÁFA-t is magában foglaló - másodfokú ügyvédi munkadíjból álló perköltség megfizetésére az ítéletábra a felpereseket a Pp. 82. §. (1) és (2) bekezdése alapján kötelezte, figyelembe véve az érvényesített kölcsönköveteléshez fűződő eltérő felperesi érdekeltség arányát.

Győr, 2013. január 30. napján

Dr. Zámbo Tamás sk.
a tanács elnöke

Dr. Maurer Ádám sk.
előadó bíró

. Sarmon Hedvig sk.
bíró

A kiadmány hitelül:
Kiadó:

Az ügy tömör összefoglalása:

Az élettársak az élettársi vagyonszövetség törvényi szabályától egyező akarattal eltérhetnek, ilyen tartalmú megállapodásuk formához nem kötött, akár írásban, akár szóban, akár ráutaló magatartással is megállapodhatnak.

Az élettársak általi közös szerzésre, illetve a közreműködés arányára megállapított jogszabályi vélelem kizárólag a felek egymásközi viszonyában irányadó.

Alkalmazott jogszabályok: 1959. évi IV. törvény 200. § és 578/G §.